

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ความมั่นคง สันติภาพและการมีชีวิตที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์โดยพัฒนาคนทั้งคน เพื่อให้ถึงพร้อมด้วย คุณภาพ คือ สามารถเป็นทั้งคนที่เก่ง เรียนดี และมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ การศึกษายังเป็น การพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและ ประเทศชาติ นับตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรม- ราชโองการประกาศใช้โครงการศึกษา เพื่อให้มีการจัดการศึกษาแผนใหม่ในประเทศไทยเป็น ครั้งแรก เมื่อพุทธศักราช 2441 (Swat Sukontarangsee, pp. 65 – 68) การพลศึกษาอาจจะกล่าว ได้ว่า “เป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเจริญงอกงาม และมี พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยอาศัยกิจกรรมพลศึกษาที่ได้เลือกเฟ้นแล้ว เป็นสื่อกลางของการเรียนรู้” ฉะนั้น การพลศึกษาอาจจะแตกต่างจากการศึกษาอย่างอื่นบ้างก็ตรง สื่อกลาง (means) ที่นำมาใช้ในการศึกษาหรือการเรียนการสอน โดยจัดประสบการณ์ในด้าน กิจกรรมพลศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมหรือปฏิบัติจริง ๆ และการที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ ก็เฉพาะเมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยตรงด้วยตนเองเท่านั้น โดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน นักเรียน ให้เขาเหล่านั้นรู้สึกเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย แต่ในภาวะ ปัจจุบันได้มีนักเรียนหลายโรงเรียนส่วนใหญ่มักจะให้ความสนใจวิชาพลศึกษาหรือได้ออกกำลังกาย น้อยลง โดยได้มุ่งสู่การเรียนวิชาการอย่างเดียว หรือบางคนก็จะพัวพันในกีฬาต่าง ๆ ทำให้เสีย การเรียน และพฤติกรรมเบี่ยงเบน สำหรับครูผู้สอนได้ลดบทบาทด้านการพลศึกษาลง เนื่องจาก ปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ครูพลศึกษาจึงหันไปทำธุรกิจอื่นนอกเหนือจากการสอนพลศึกษา จึงได้มีการ ศึกษาถึงสภาพปัญหาครูผู้สอนวิชาพลศึกษามัธยมในเขตการศึกษา 8 พบว่าครูพลศึกษามีบทบาท หลายอย่าง มีการสอนหลายวิชา มีกิจกรรมภายนอกมาก มีความขัดแย้งกับผู้บริหาร และเป็น นักปฏิบัติไม่มีการวางแผน (พิจิตพล สุทธิสานนท์ และจิราพร สุทธิสานนท์, 2544) นอกจากนี้ได้ มีการสำรวจจำนวนคาบวิชาพลศึกษามัธยมของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

จำนวน 41 โรงเรียน จำนวนคาบวิชาที่ครูผู้สอนวิชาพลานามัยรับผิดชอบ มีจำนวน 3,623 คาบ จำนวนครูสอนวิชาพลานามัย จำนวน 166 คน เฉลี่ยคาบสอนคนละ 22 คาบ ซึ่งเป็นการสอนที่ค่อนข้างมาก สำหรับครูผู้สอนวิชาพลานามัย (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, 2544) สำหรับการศึกษาถึงสมรรถภาพทางกายและพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ พะเยา และน่าน พบว่า นักเรียนชายและหญิงส่วนใหญ่มีสมรรถภาพทางกายอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนชายส่วนใหญ่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬากับเพื่อน ๆ สัปดาห์ละ 3 – 5 วัน ส่วนนักเรียนหญิงออกกำลังกายเพียงสัปดาห์ละ 1 – 2 วัน และจะใช้เวลาหลังเลิกเรียน (คะนอง ธรรมจันทา, 2543)

วิทยากร เชียงกุล (2544) กล่าวว่า กลุ่มเยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ทั่วประเทศใช้เวลาว่างดูโทรทัศน์ และวีดิทัศน์เป็นอันดับ 1 ฟังวิทยุและฟังเพลงเป็นอันดับ 2 เล่นกีฬาเป็นอันดับ 3 อ่านสิ่งตีพิมพ์ อันดับ 4 การนอนเป็นอันดับ 5 และการอ่านการ์ตูนและหนังสืออื่น ๆ เป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของไทยว่า จัดโดยรัฐร้อยละ 85 เอกชนร้อยละ 15 ในปี 2542 มีนักเรียนนักศึกษาในสถาบันของรัฐ 12.49 ล้านคน ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ ฯลฯ ซึ่งภาคเอกชนมีส่วนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างร้อยละ 16 – 44 ของแต่ละประเทศ สถานะภาพของครู – อาจารย์ ในปีการศึกษา 2541 มีครู – อาจารย์ ภาครัฐ และเอกชน รวม 684,608 คน ในจำนวนนี้มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งภาครัฐและเอกชน รวม 98,883 คน ในสถาบันของรัฐมีครูวุฒิปริญญาตรีร้อยละ 75.9 ปริญญาโท – เอก ร้อยละ 6.9 ครูในสถานศึกษาเอกชนมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 32.7 ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา คนเก่ง ๆ สนใจมาเรียนครู หรือสมัครเป็นครูลดลง อัตราครู : นักเรียน ระดับประถมศึกษาเป็น 1 : 19 ระดับมัธยมศึกษาเป็น 1 : 22 คน ปัญหาคุณภาพทางการศึกษาโดยทั่วไปคุณภาพการศึกษาค่อยลงกว่าเดิม รวมทั้งด้อยกว่าประเทศอื่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมมากกว่าไทย ปัญหากระบวนการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นแบบท่องจำเพื่อสอบเลื่อนชั้น และแข่งขันเข้าโรงเรียนดี ๆ และเข้ามหาวิทยาลัยปิดของรัฐ ครู – อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนที่เป็่นนักวิชาการ ข้นยอดหรือไม่ได้เป็นคนใฝ่วิชาการ ไม่ได้เป็นนักอ่าน นักค้นคว้าวิจัย ผู้ที่มีแรงจูงใจอยากเผยแพร่ความรู้ หรืออยากจะสร้างคนให้มีคุณภาพ ดังนั้นกระบวนการผลิตการเผยแพร่การเรียนรู้ ความรู้ และทักษะต่าง ๆ จึงมีคุณภาพต่ำ ยิ่งการเผยแพร่จิตสำนึก การพัฒนาการเติบโตทางจิตใจ ทางอารมณ์ ทางคุณธรรม ยิ่งมีคุณภาพต่ำยิ่งกว่าตัวความรู้ทางวิชาชีพเข้าไปอีก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกับสวนดุสิตโพล สสำรวจทัศนคติของทั้งผู้ให้บริการ และผู้รับบริการจากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ ในปี 2540 มีประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพครูที่น่าสนใจ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. ทุกฝ่ายรวมทั้งผู้บริหารและครูยอมรับว่า ครูในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบันมีคุณภาพต่ำกว่าเมื่อก่อน และต้องเร่งพัฒนา
2. ประมาณร้อยละ 20 ของครูในการสำรวจครั้งนี้ตอบว่า ถ้าเลือกได้ ไม่ต้องการจะเป็นครู เพราะเห็นว่างานหนักและรายได้น้อย
3. ครูมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะ ราวร้อยละ 47 ของครูทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม การที่จะบริหารงานทางการพลศึกษาให้ได้ผลดีเยี่ยม ครูจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวของนักเรียนเอง ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่จะสัมพันธ์และเอื้อต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนตามสภาพการณ์ของโรงเรียนนั้น ๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความเข้าใจความต้องการการมีชีวิตที่ดีมีความสุขและการมีสุขภาพที่ดีในวัยผู้ใหญ่ด้วย นักพลศึกษาจึงควรมีความตระหนักและมีความภูมิใจในการจะจัดโปรแกรมพลศึกษาให้แก่ชุมชนมากยิ่งขึ้น (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2540, หน้า 311) และทำให้โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะสอนให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึงกันตามความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้รวมทั้งการได้รับการสอน การได้รับความช่วยเหลือแนะนำ การใช้สถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพลศึกษาด้วย

การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษามาตั้งแต่เดิม จัดไว้ในแผนการศึกษาของชาติเกือบทุกฉบับที่มีขึ้น ซึ่งอยู่ในโครงสร้างการจัดของหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา ให้นักเรียนได้ออกกำลังกายโดยใช้กีฬาเป็นสื่อ วิชาพลศึกษาบังคับในหลักสูตร สัปดาห์หนึ่งต้องเรียน 2 คาบทุกระดับชั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูปฏิบัติการสอนอยู่ในพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ได้ศึกษาและสังเกตจากประสบการณ์ว่า โรงเรียนส่วนมากยังมีระบบการจัดการเกี่ยวกับกระบวนการพลศึกษายังไม่ครบยังขาดความพร้อมของปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ผู้บริหาร – บุคลากรปฏิบัติการสอนพลศึกษา ผู้เรียน ชุมชน กระบวนการเรียนการสอน และอาคารสถานที่เรียน วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นสื่อสอนสถานศึกษาเหล่านั้นมีความพร้อมหรือยังในการที่จะพัฒนาไปตามการปฏิรูปการศึกษาใหม่ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนสังกัดของรัฐบาลและเอกชน ที่จะเข้าสู่เพื่อรับรองคุณภาพมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดความพร้อมวิชาพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษาของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เน้นในด้านผลผลิต (Output) คือ ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) เมื่อผ่านกระบวนการ (Process) ทางพลศึกษา โดยมีปัจจัย (Input) สนับสนุน นักเรียนก็จะเกิดสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีทักษะทางการกีฬาดี มีเจตคติที่ดีต่อการออกกำลังกายได้ ซึ่งอยู่ในมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ ในด้านผลผลิต (Output) ขอบข่ายข้อที่ 1 คุณลักษณะ

ของผู้เรียน อยู่ในมาตรฐานข้อที่ 5 มีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรี และกีฬา มีค่าชีวิตที่ 1 ชื่นชมและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ คนตรี และกีฬา ด้วยความเต็มใจ ตัวชี้วัดที่ 2 มีความสามารถพื้นฐานและปฏิบัติกิจกรรมด้านศิลปะ คนตรีและกีฬาอย่างสม่ำเสมอ (กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า 18)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ว่า การจัดการบริหารด้านโปรแกรมพลศึกษากันอย่างไรบ้าง โดยศึกษาถึงโครงสร้างของหลักสูตร การเรียนการสอน นโยบาย ระบบการบริหารจัดการในองค์กร และปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการบริหารจัดการ โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

ขอบเขตประชากร

ประชากรได้แก่ ฝ่ายบริหาร ครูพลศึกษา ครูที่สอนวิชาอื่น นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย โรงเรียนหอพระ และโรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาถึงการบริหารจัดการ โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดโครงการสอนพลศึกษา
2. การจัดโครงการแข่งขันกีฬภายในโรงเรียน
3. การจัดโครงการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน
4. การจัดโครงการพลศึกษาพิเศษ
5. การประเมินโปรแกรม
6. การเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ได้ทราบสถานการณ์ของการจัดโปรแกรมพลศึกษาในปัจจุบัน
2. ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคการจัดโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อ.เมือง จ.เชียงใหม่
3. เป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงการบริหารงานพลศึกษาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การจัดพลศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วย โครงการสอนพลศึกษา โครงการแข่งขันกีฬาภายใน โครงการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนและ โครงการพลศึกษาพิเศษ
2. โครงการสอนพลศึกษา หมายถึง การวางโครงการเพื่อดำเนินการสอนวิชาพลศึกษา ในชั่วโมงเรียนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้
3. โครงการแข่งขันกีฬาภายใน หมายถึง การดำเนินงานจัดการแข่งขันกีฬาระหว่าง นักเรียนภายในโรงเรียน อาจเป็นการแข่งขันระหว่างห้อง ระหว่างชั้น ระหว่างกลุ่มหรือระหว่างสี โดยจัดตามวัน เวลา และสถานที่ตามความเหมาะสม
4. โครงการแข่งขันระหว่างโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานจัดการแข่งขันกีฬา ระหว่างโรงเรียน อาจแข่งขันกับโรงเรียนหนึ่งหรือหลาย ๆ โรงเรียน ภายในสังกัดเดียวกันหรือต่าง สังกัด
5. โครงการพลศึกษาพิเศษ หมายถึง การดำเนินงานจัดการพลศึกษาสำหรับนักเรียนที่ มีความสามารถ มีสภาพร่างกายบกพร่องหรือต่างจากคนอื่น เพื่อให้ได้รับประโยชน์จาก การพลศึกษามากที่สุด
6. การประเมินโปรแกรม หมายถึง กระบวนการเพื่อติดตามผลและ/หรือตรวจสอบการ ดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
7. ฝ่ายบริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
8. ครูปฏิบัติการสอน หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2544
9. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของโรงเรียนในสังกัด กรมสามัญศึกษา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

10. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่อุปการะ เลี้ยงดูและรับผิดชอบนักเรียนที่กำลังศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จ.เชียงใหม่